

Põhikooli saksa keele lõpueksamist 2017

Aile Arro

Saksa keele peaspetsialist

1. Saksa keele lõpueksami eesmärgid

Tulenevalt haridusministri 15. detsembri 2015. a määrusest nr 54 „Tasemetööde ning põhikooli ja gümnaasiumi lõpueksamite ettevalmistamise ja läbiviimise ning eksamitööde koostamise, hindamise ja säilitamise tingimused ja kord ning tasemetööde, ühtsete põhikooli lõpueksamite ja riigieksamite tulemuste analüüsimise tingimused ja kord“ on põhikooli lõpueksamite eesmärgid järgmised:

- 1) saada tagasisidet õppimise ja õpetamise tulemuslikkusest;
- 2) suunata eksami sisu ja vormi kaudu õppeprotsessi;
- 3) teha otsus põhikooli lõpetamise kohta.

Saksa keele põhikooli lõpueksamiga hinnatakse riiklikus õppekavas määratletud kooliastme õpitulemuste saavutatust.

Saksa keele põhikooli lõpueksam kontrollib kirjutamis-, kuulamis-, lugemis- ja rääkimisoskust. Eksam põhineb riiklikul õppekaval ja Euroopa keeleõppe raamdokumendil ning vastab ligilähedaselt Euroopa Nõukogu keeleoskustaseme B1-taseme kirjeldusele.

2. Eksami korraldus

Põhikooli lõpueksam saksa keeles toimus 13. ja 14. juunil 2017. aastal. Töö koosnes kirjalikust ja suulisest osast, millest viimane toimus olenevalt koolist ja eksaminandide arvust kas 13. või 14. juunil.

Eksamitöö eest oli võimalik saada 100 punkti.

Eksamile registreerus 50 õpilast.

Eksamitöö hindamine toimus koolis.

3. Eksami ülesehitus

Saksa keele põhikooli lõpueksamitöö koosneb kirjalikust (kuulamine, lugemine, kirjutamine) ja suulisest (rääkimine) osast. Ülevaate eksami osadest, nende kestusest, osakaalust ning ülesannete ja üksikküsimuste hulgast annab järgnev tabel.

Tabel 1. 2017. a. saksa keele põhikooli lõpueksami osad

Eksamiosa		Kestus	Max punkte	Ülesanded/ üksikküsimused
I osa	Kuulamine	30 min	25	4/25
II osa	Lugemine	60 min	30	4/30
III osa	Kirjutamine	45 min	25	2
Kokku	Kirjalik osa	135 min	80	10/55
IV osa	Suuline osa	15 min	20	2
Kokku	Kirjalik ja suuline osa	150 min	100	12

Kuulamis- ja lugemisosa koosnesid kumbki neljast ülesandest, kusjuures üksikküsimuste hulk oli lugemisosas suurem (30) kui kuulamisosas (25). Iga küsimuse kaal oli 1 punkt. Kirjutamis- ja rääkimisosa koosnesid kumbki kahest ülesandest, soorituste hindamisel kasutati vastavaid hindamisskaalasid (vt SA Innove koduleht www.innove.ee).

4. Eksamil osalejatele põhiandmed ja eksami tulemused

Analüüsi aluseks on SA Innovele laekunud 50 õpilase tööd 13 koolist. Tabel 4 näitab eksamil osalenud õpilaste ja koolide hulga muutusi aastatel 2011–2017.

Tabel 4. Eksamil osalenud õpilaste ja koolide hulk 2011–2017

aasta	eksaminandide hulk	koolide hulk
2011	128	25
2012	108	30
2013	143	24
2014	117	20
2015	77	16
2016	52	15
2017	50	13

Kahjuks on eksaminandide arv endiselt kahanemas ning saksa keele eksami valib põhikoolis aina vähem õpilasi. Lisaks üleüldisele saksa keele õppurite vähenemisele võib põhjuseks lugeda ka aina suurenevat DSD-eksamite tegijate arvu. Kuigi neid eksameid saab sooritada ainult kindlates partnervõrgustikku kuuluvates koolides, sooritab eksami igal aastal ligi 100 eksaminandi. Kuna DSD-eksamilt on võimalik saada eluaegse kehtivusega keelediplom on mõistetav, miks õpilased just selle kasuks otsustavad.

Suurim eksaminandide arv oli endiselt Tallinna Saksa Gümnaasiumis, millele järgnes Kadrioru Saksa Gümnaasium, kus sooritasid eksami vastavalt 30 ja 7 eksaminandi. Viljandi Kesklinna Koolis ning Paide Gümnaasiumis sooritasid eksami kaks õpilast ning ülejäänud koolides oli vaid üks eksaminand.

Aastate lõikes võime võrrelda soorituste hulka ja ka keskmist sooritusprotsenti. Eksami muutunud formaadi tõttu ei ole võrreldavad kõrgeimad ja madalaimad punktid ega keskmised tulemused punktides. Enne aastat 2014 oli maksimaalne võimalik tulemus 75 punkti, hiljem 100. Üldjoontes on keskmine tulemus jäänud samaks ning kõikumine on olnud viimaste aastate jooksul minimaalne. Küll aga oli sel aastal erinevalt eelmisest üks eksaminand, kes ei sooritanud eksamit vähemalt „rahuldavale“ tulemusele. Siiski oli ka see punktisumma kõrgem eelnevate aastate eksami mitte sooritanud eksaminandidest. Maksimaalne saavutatud punktide hulk ja ühtlasi ka maksimaalne sooritusprotsent oli taaskord 99.

Tabel 5. Põhikooli saksa keele lõpueksami üldstatistika aastatel 2010-2017

aasta	eksaminandide hulk	kõrgeim tulemus	madalaim tulemus	keskmine tulemus	keskmine sooritus	keskmine hinne
2010	154	75 (100%)	26	57,7	77%	3,9
2011	128	74,5	33	60,3	80,4%	
2012	108	74	21	58,8	78,4%	4,1
2013	143	75	17	61	81,4%	4,2
2014	117	100	50	84,9	84,9%	
2015	77	100	15	83,7	83,7%	4,1
2016	52	99	51	85,6	85,6%	4,4
2017	50	99	36	84,8	85%	4,3

Seda, et eksamit sooritas tugev kontingent ja et B1-tasemel eksam oli nende jaoks jõukohane, illustreerib ka järgnev tabel.

Tabel 6. Eksamitulemused eesti ja vene õppekeelega meeste ja naiste seas vastavalt punktidele

	Mehed	Naised	Eesti õppekeel	Vene õppekeel	Kokku
0p	0	0	0	0	0
1-19p	0	0	0	0	0
20-49p	1	0	1	0	1
50-74p	1	4	4	1	5
75-89p	9	15	24	0	24
90-100p	6	14	20	0	20
Kokku	17	33	49	1	50

Vaid viis eksaminandi sooritas eksami punktidele vahemikus 50-74 punkti ehk hindele „rahuldav“. 24 eksaminandi sooritas eksami punktidele vahemikus 75-89 punkti ehk hindele „hea“ ning lausa 20 eksaminandi sooritas eksami punktidele vahemikus 90-100 ehk hindele „väga hea“. Eesti- ja muukeelsete koolide, samuti maakondade ja koolitüüpide võrdluseks puudub alus, sest eksami sooritajate hulgas oli ainult üks õpilane muu õppekeelega koolist kui eesti keel ja enamik maakondi oli esindatud vaid paari õpilasega. Seetõttu ei saa ka vastavaid järeldusi teha.

80,8% eksaminandidest ehk 40 õpilast õppis saksa keelt A-võõrkeelena ning vaid 9 õpilast B-võõrkeelena. Üks õpilane ei märkinud tööle, millise keelena ta saksa keelt õppinud on. Eksamil osalenud B-keele õppijate tulemus oli vaid minimaalselt

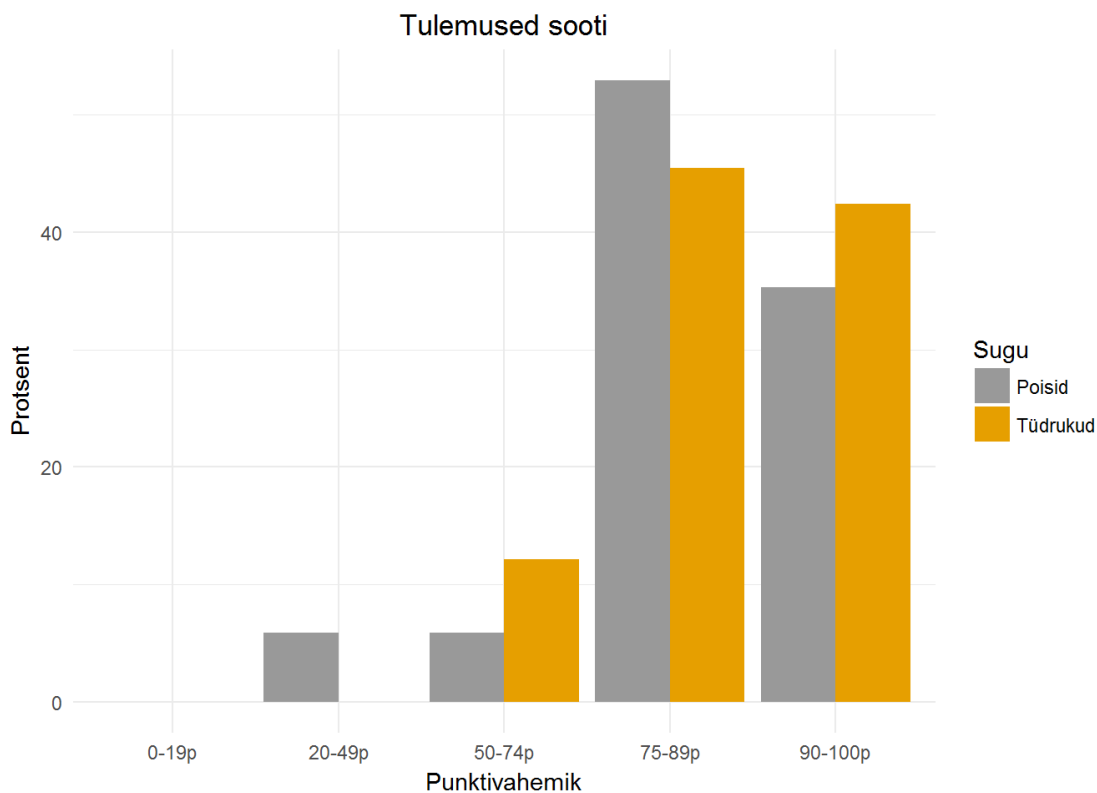
madalam A-keele õppijate omast. Selle eksami sõandavad valida vaid väga vähesed väga heade õpitulemustega õpilased, kes on sageli mingitel asjaoludel saksa keelt õppinud ka väljaspool kooli, mida näitavad selgelt ka nende tulemused.

Tabel 7. Eksamitulemused A või B võõrkeele järgi

	N	N (%)	Keskmine %	Min	Mediaan	Max
A	40	80	87	62	87,0	99
B	9	18	77	36	80,0	93
	1	2	75	75	75,0	75
Kokku	50	100	85	36	86,5	99

Huvipakkuvad võiksid olla ka eksaminandide sooritused soo järgi. Eksaminandide hulgas oli 17 poissi ja 33 tüdrukut. Nagu eelmiselgi aastal, olid tüdrukute tulemused kõrgemad kui poiste omad – vastavalt 86,3% ja 81,8%

Graafik 1. Eksamitulemused sooti

Järgnevalt võrdleme eksamitöö tulemusi aastahindega. Lõpueksami töö keskmine oli 4,4 ning ka aastahinnete keskmine oli 4,4. Seega oli lõpueksami töö hinnete keskmine keskmiselt täpselt vastavuses aastahinnetega, mida illustreerib ka alljärgnev tabel.

Tabel 8. Aastahinnete keskmise võrdlus lõpueksami keskmisega

	N	Aastahinnete keskmine	Töö keskmine
M	17	4,5	4,2
N	33	4,6	4,3
Kokku	50	4,6	4,3

Ka eelnevatel aastatel on poiste eksamihinded olnud mitmel korral aastahinnetest madalamad ning tüdrukutel kõrgemad, kuid vahe on endiselt minimaalne. Korrelatsioon aastahinnete keskmise ja eksamitöö hinde vahel: 0.46.

Tabel 8 näitab aastahinde ja eksamitöö hinde sagedusi; sealjuures on arvestusest välja jäetud eksamitöö, millel aastahinnet polnud märgitud.

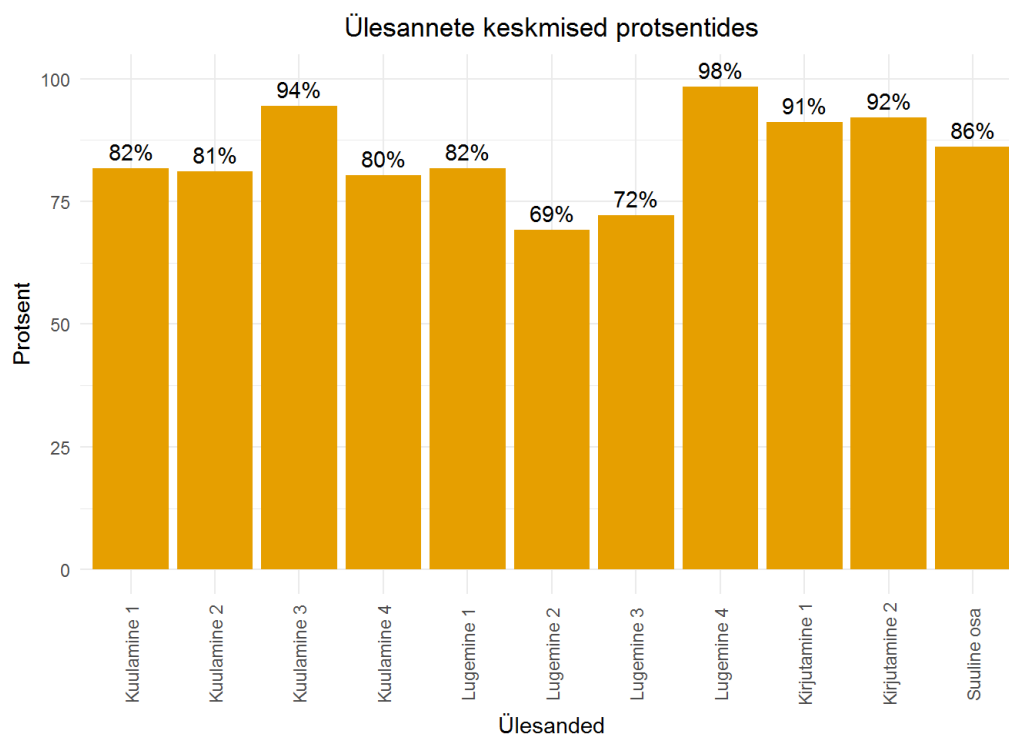
Tabel 9. Aastahinnete ning eksamitöö hinnete sagedused

Aastahinne	„3”	„4”	„5”	Kokku
Eksamihinne				
„2”	1	0	0	1
„3”	0	2	2	4
„4”	1	12	11	24
„5”	0	3	17	20
Kokku	2	17	30	49

5. Ülevaade osaoskuste tulemustest

Erinevate osaoskuste keskmiste tulemuste võrdlus (vt graafik 2) näitab, et 2017. a lõpueksamil olid ülesannete keskmised sooritusused kõigis osaoskustes küllaltki ühtlased. Mõnevõrra keerukamaks osutus teine lugemisülesanne, kuid sellegi sooritusprotsent oli üsna kõrge.

Graafik 2. Tulemuste jaotus vastavalt ülesannete keskmisele protsentsides

5.1 Kuulamisosa

Kuulamisosa koosnes neljast erinevast ülesandest. Ülesandetüüpidest olid kasutusel kolmese valikuga valikvastusülesanne, lünga täitmine lühivastusega ning sobitusülesanne. Õpilastel tuli kuulata mitmesuguseid B1-tasemele vastava raskusastmega tekstiliike: lühikesed raadiouudised, intervjuu, pikem tutvustus, väljavõtted igapäevastest vestlustest. Kuulamisülesannetega mõõdeti arusaamist teksti peamisest mõttest, olulise info leidmist tekstist ning teksti detailset mõistmist. Kuulamisülesannetega mõõdetavad oskused ja tekstide sisu vastasid õppekavale.

Esimeses ülesandes tuli eksaminandidel kuulata seitset lühikest teksti ja lahendada iga kuulatud teksti kohta üks valikvastustega ülesanne (kolmene valik). Selle ülesande keskmine lahendusprotsent oli 82, mis näitab, et ülesanne oli antud kontingendile suhteliselt lihtne.

Teise ülesande alustekstina kuulati intervjuud ning kuuldu põhjal tuli lahendada kolmese valikuga valikvastusülesanne (7 üksikküsimust). Selle ülesande keskmine lahendusprotsent oli 81, seega oli ka see ülesanne eksaminandidele jõukohane.

Kolmas ülesanne oli sobitamisülesanne, kus viis inimest rääkisid teemal „Facebook“ ning kõneleja tuli seostada kuuldu mõtteavalduse sisu kohta käiva lausungiga. Lausungeid oli ühe võrra rohkem kui kõnelejaid. Ka see ülesanne oli eksaminandidele lihtne – lahendusprotsent oli lausa 94 ehk kogu kuulamisosa kõrgeim tulemus.

Neljandas ülesandes kuulsid eksaminandid raadiouudist vabas õhus puhkamise kohta. Neil tuli teksti kohta käivates lausetes täita lüngad, kirjutades lühivastused (1–3 sõna või arvu). Õigeks loeti ka need vastused, kus võisid küll olla õigekirja- või grammatikavead, kuid need ei seganud arusaamist. Selle ülesande eest oli võimalik saada 6 punkti. Erinevalt eelmisest aastast saadi sellel korral kuulamisosa viimase ülesandega väga hästi hakkama. Lahendusprotsent oli lausa 80. Ilmselt mängis lisaks õpilaste üleüldisele kõrgele tasemele rolli ka õpilastele tuttav ning igapäevane teema ja selge audioga tekst.

Järgmine tabel annab ülevaate kuulamiosa tulemustest sooti.

Tabel 10 . Kuulamisosa tulemused sooti

	N	N(%)	Keskmine	Keskmine %	Min	Mediaan	Max
M	17	34	20,1	80	9	21	24
N	33	66	21,4	86	12	22	25
Kokku	50	100	20,9	84	9	21,5	25

5.2 Lugemisosa

Lõpueksamitöö lugemisosa koosnes 30 üksikküsimusest, mis jagunesid nelja erinevat tüüpi ülesande vahel. Ülesannete aluseks olid erinevad tekstiliigid erinevatel teemadel. Juba alates 2014. aastast on nii ülesannete kui üksikküsimuste hulk võrreldes varasemaga kahekordistunud. Ennekõike on see toimunud eksamitööst välja jäänud keele struktuuri osa arvelt. Ülesannete ja

tekstide suurem hulk võimaldab saada parema pildi eksaminandide lugemisoskusest. See annab ka võimaluse kasutada suuremat hulka erinevaid tekstiliike ja katta paremini õppekava teemasid.

Lugemisosa esimene ülesanne koosnes ajaleheartiklist kooli teemal ja seitsmest valikvastusülesandest (kolmene valik). Ülesanne antud kontingendile mingeid raskusi ei valmistanud – keskmine lahendusprotsent oli 82. Ülesandega mõõdeti olulise info mõistmist, teksti detailset mõistmist ja valikulise info leidmist.

Teine ülesanne koosnes tekstist, millest oli kuus lauset eemaldatud ja pandud panka. Eksaminand pidi lause oma õigele kohale asetama. Pangas oli üks lause rohkem kui tekstis lünki. Ülesande keskmine sooritusprotsent oli 69, mis oli ka kogu eksami kõige madalam tulemus. Siiski ei saaks öelda, et ülesanne oli ülemäära keerukas või õpilaste teadmised madalamad, kuna 69% on vägagi arvestatav tulemus. Teine ülesanne mõõtis tekstisiseste seoste mõistmist.

Kolmas ülesanne keskendus lisaks teksti üldisele mõistmisele ka keele struktuurile – lünka tuli kolme võimaliku variandi hulgast valida teksti sobiv õige grammatiline vorm või sõna. Ka selle ülesandega said eksaminand hästi hakkama – ülesande keskmine sooritusprotsent oli 72. Ülesanne mõõtis tekstisiseste seoste mõistmist, keelelist korrektsust, sõnavara ulatust. Lugemisosas, nagu eksamil tervikuna, olid tüdrukute tulemused kõrgemad kui poistel, mida illustreerib tabel 11.

Neljanda ülesande alustekstidena kasutati lühikesi uudisnuppe ajakirjandusest. Tekstiga tuli sobitada pealkiri. Pealkirju oli ühe võrra rohkem kui tekste. Keskmine lahendusprotsent oli 98, mis oli ka sarnaselt eelmisele aastale kogu lugemisosa kõrgeim tulemus. Ülesanne mõõtis arusaamist teksti peamisest mõttest.

Tabel 11. Lugemisosa tulemused sooti.

	N	N(%)	Keskmine	Keskmine %	Min	Mediaan	Max
M	17	34	22,9	76	11	24	29
N	33	66	24,1	80	17	24	29
Kokku	50	100	23,7	79	11	24	29

5.3 Kirjutamisosa

Eksaminand pidi kirjutama kaks eriliigilist teksti: foorumi postituse (vähemalt 60 sõna) ja isikliku kirja (vähemalt 120 sõna). Seega oli eksaminandidel võimalus kirjutada kaks selgelt eristuvat tekstiliiki, millel on erinev adressaat ja register. Foorumipostituse eest oli eksaminandidel võimalus koguda üheksa ja isikliku kirja eest kuusteist punkti.

Ülesanded võimaldasid mõõta järgmiste kirjutamisoskuse aspektide valdamist: kirjeldada mingit olukorda, kirjeldada minevikusündmust, avaldada arvamust mingi probleemi kohta ja seda põhjendada/selgitada, avaldada arvamust kultuuriteemal, vahendada kogemusi. Ülesanded on autentsed ja vastavad õppekavale.

Esimeses kirjutamisosas oli miinimumtulemus 8,2 punkti ning maksimum 9 punkti. Teises vastavalt 14,7 ja 16 punkti.

Tabel 12. Kirjutamisosa tulemused sooti.

	N	N (%)	Keskmine	Keskmine (%)	Min	Mediaan	Max
M	17	34	22,9	92	12	24	25
N	33	66	21,4	92	0	24	25
Kokku	50	100	22,9	92	0	24	25

5.4 Rääkimisosa

2017. a lõpueksamitöö rääkimisosa koosnes tavapäraselt kahest ülesandest. Esmalt pidi eksaminand kirjeldama pilti, millele järgnes suunatud vestlus pildist lähtuval teemal. Teise ülesande juures tuli eksaminandil nii nagu eelmistelgi aastatel osaleda rollimängus. Rollimängukaardil olid ära toodud suhtlustoimingud, mida tuli täita: erinevatest võimalustest rääkimine, valiku tegemine ja põhjendamine, ettepaneku tegemine, vastuvõtmine ja tagasilükkamine ning selle põhjendamine, küsimusele vastamine, vestlusest kokkuvõtte tegemine. Rollimängukaardil olevad kõnestiimulid olid antud piltidena, et vähendada etteantud teksti. Teine ülesanne sisaldas seitse õpilase kõnevooru. Rääkimisosa sooritusi hinnati neljast aspektist: ülesande täitmine, väljendusoskus,

grammatiline õigsus, hääldus ja soravus. Iga aspekti eest oli võimalik saada maksimaalselt viis punkti.

Ka rääkimisosas on tüdrukute tulemused mõnevõrra kõrgemad kui poiste omad nagu teisteski osaoskustes.

Tabel 13. Rääkimisosa tulemused sooti

	N	N (%)	Keskmine	Keskmine %	Min	Mediaan	Max
M	17	34	15,9	80	0	18	20
N	33	66	17,9	89	13	19	20
Kokku	50	100	17,2	86	0	18	20

6. Kokkuvõte

Kokkuvõtvalt võib öelda, et 2017. a lõpueksamitöö oli sooritajatele igati jõukohane, pakkudes eksaminandidele mitmekesisust nii teemade kui ka ülesandetüüpide lõikes. Ülesannete kõrge sooritusprotsent ei tähenda ilmtingimata liiga lihtsat eksamit või eksami mittevastavust B1 tasemele, vaid pigem äärmiselt tugevat eksaminandide gruppi. Seda illustreerib ka asjaolu, et enamik eksaminande õppis saksa keele süvaõppega koolis. Eksami valis ka üheksa saksa keelt B-võõrkeelena õppivat õpilast, kes ei jäänud samuti väga palju A-võõrkeele õppuritele alla. Kasutatud materjalid käsitlesid noorte maailma puudutavaid teemasid ning olid ajakohased.

Lõpueksamitöö vastas A-võõrkeele õppekavale.